

היום נלמד בעזרת ה':

נזיר דף נט

למדנו אתמול שאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, המעביר את שיער בית השחי ובית הערווה לוקה. הגמ' הבינה שהוא לוקה לפי שעבר על האיסור של "וְלֹא יִלְבָּשׁ גֶבֶר שְׂמֹלֶת אִשָּׁה", ולכן הקשתה שהרי למדנו בברייתא שהאיסור להעביר את שיער גופו כגון של בית השחי והערווה אינו מדברי תורה אלא מדברי סופרים, וא"כ מדוע לוקה? הגמ' תירצה שהוא מקבל 'מכות מרדות' מדרבנן. (= תיקנו חכמים שהעובר על דבריהם לוקה עד שיקבל על עצמו לקיים).

איכא דאמרי: יש שהביאו את דברי רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הנ"ל באופן אחר - שהוא אמר במפורש שהמעביר את שיער בית השחי ובית הערווה לוקה משום שעבר על האיסור של "וְלֹא יִלְבָּשׁ גֶבֶר שְׂמֹלֶת אִשָּׁה". (ולעומת זאת לדברי הגמ' לעיל הוא לא אמר זאת במפורש, ולכן הגמ' שם יכלה לתרץ שכונתו למכות מרדות מדרבנן, אבל לשיטת ה'איכא דאמרי' כאן היא לא יכולה לתרץ כך, שהרי הוא אמר במפורש שלוקה מדאורייתא).

קושיא: מיתבי: הגמ' מביאה ברייתא ממנה עולה שהעברת שיער בית השחי והערווה אסורה מדברי סופרים ולא מדאורייתא.

תירוץ: רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן סובר כמו ברייתא אחרת שאומרת שהאיסור הוא משום "וְלֹא יִלְבָּשׁ גֶבֶר שְׂמֹלֶת אִשָּׁה".

ותנא קמא: הגמ' מבררת מה הברייתא הראשונה (= הסוברת שהעברת שיער בית השחי והערווה אסורה מדברי סופרים ולא מדאורייתא) תדרוש מהפסוק "וְלֹא יִלְבָּשׁ גֶבֶר שְׂמֹלֶת אִשָּׁה", שהרי לשיטתה לא לומדים מפסוק זה איסור העברת שיער בית השחי והערווה.

(המשך בדף הבא ↓)



מיבעי ליה לכדתניא: הפסוק נצרך לדרשה המובאת בברייתא - נאמר "לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה כי תועבת יהוה אלהיך כל עשה אלה", אם תאמר שהפסוק בא ללמדנו שלא ילבש איש שמלת אשה ולא תלבש שמלת איש, זה אי אפשר לומר, לפי שהפסוק אמר "תועבה" ואין בזה תועבה, אלא כוונת הפסוק שלא ילבש איש שמלת אשה וישב בין הנשים ואשה לא תלבש שמלת איש תשב בין האנשים שזהו דבר המביא לידי ניאוף ותועבה.

רבי אליעזר בן יעקב אומר: מ"לא יהיה כלי גבר על אשה" לומדים שלא תצא אשה בכלי נשק למלחמה, ומ"לא ילבש גבר שמלת אשה" לומדים שאסור לגבר להתקשט בתכשיטי אשה ושאסור לו להעביר את שיער בית השחי והערווה.

אמר רב נחמן: לנזיר מותר להעביר את שיער בית השחי והערווה, שכיוון שהוא מגלח את כל שערות ראשו אין זה נחשב לגביו לנוי להעביר את שיער בית השחי והערווה. ואין הלכה כמותו.

אמרו ליה רבנן וכו': אמרו רבנן לר"ש בר אבא - ראינו שאין לרבי יוחנן שיער בבית השחי, והרי הוא בעצמו אמר שיש איסור תורה בהעברתו. ענה להם ר"ש בר אבא - הם נשרו לו מחמת זקנה.

ההוא דאיתחייב וכו': היה אדם שהתחייב מלקות בבית דינו של רבי אמי, כשהפשיטוהו להלקותו נגלה בית השחי שלו וראו שהוא לא מגלח את שערו, אמר להם רבי אמי - תעזבו אותו, הוא תלמיד חכם ואין לכם להלקותו.

בעא מינה רב מרבי חייא: האם מותר לגלח את שיער בית השחי והערווה? ענה לו רבי חייא - אסור! אמר לו רב - והרי סופו לגדול ולצער את האדם, וממילא גילוחו אינו נחשב לנוי, שהרי מגלחו רק כדי להינצל מצער. ענה לו רבי חייא - 'בר פחתי' כלומר בנו של תלמיד חכם, זמן יש לו (= לשיער), ויש גורסים **גבול יש לו** (= לשיער), וכשגדל יותר ממה שהאדם יכול לסבול הוא נושר מאליו.

בעא מינה רב מרבי חייא: האם מותר להתחכך בבית השחי בידו כדי להעביר את השיער? ענה לו רבי חייא - אסור.

בבגדו מהו? האם מותר להתחכך בבגדו כנגד בית השחי כדי להעביר את השיער? ענה לו רבי חייא - מותר, לפי שכשהוא מחכך בבגדיו אין זה תיקון נוי אשה.

איכא דאמרי: יש אומרים שהוא שאל את רבי חייה האם מותר למתפלל להתחכך בבגדו כדי שיפלו ממנו הכינים, שכיוון שאינו נוגע בבשרו אולי זה מותר. ענה לו רבי חייה - אסור. ואין הלכה כן, אלא מותר לפי שאינו נוגע בבשרו.

משנה: למדנו במשנה הקודמת (בתחילת הפרק) שני נזירים (של נזירות שלושים) שאחד מהם נטמא ולא ידוע מי מהם נטמא, מביאים קרבנות בשותפות על תנאי וכו' כמובא שם. המשנה שלנו ממשיכה לעסוק בנושא:

מת אחד מהן: אבל אם אחד מהנזירים מת, ואם כן הנזיר שנשאר אינו יכול לעשות את הפתרון שנאמר במשנה הקודמת - אמר רבי יהושע שהפתרון שבבילו הוא לחפש אדם מהשוק שיסכים לקבל על עצמו נזירות בתנאי הבא:

ואומר אם טמא הייתי: הנזיר אומר לו: אם באמת אני הוא הנזיר שנטמא - אתה מקבל על עצמך נזירות עכשיו, אבל אם באמת אני הנזיר הטהור - אתה מקבל על עצמך נזירות רק בעוד שלושים יום.

ושניהם סופרים שלושים יום, ולאחר מכן מביאים ביחד קרבן טומאה (הבא על נזיר שנטמא) וקרבן טהרה (הבא על נזיר שלא נטמא שמסיים את נזירותו), ואומר הנזיר שספק נטמא לאדם מן השוק: אם אני הוא הטמא אז הקרבן טומאה יהיה שלי (כי נזיר שנטמא צריך להביא קרבן טומאה ולאחר מכן לספור שוב שלושים יום), והקרבן טהרה יהיה שלך (שהרי הנזיר עשה עם האדם מן השוק תנאי שאם הוא טמא - האדם מהשוק מקבל על עצמו נזירות מיד, ואם כן על הצד שהוא טמא נמצא שהאדם מהשוק סיים עכשיו את הנזירות שלו ועליו להביא קרבן טהרה). ואם אני הוא הטהור אז הקרבן טהרה יהיה שלי (שהוא הקרבן של סיום הנזירות שלי), אבל הקרבן טומאה יקרב בספק (שהרי על הצד שהנזיר טהור האדם מן השוק עדיין לא קיבל על עצמו את הנזירות).

[הקרבן טומאה שבא על הספק הוא חטאת העוף שהדין הוא שהיא קריבה בספק, אבל עולת העוף תיקרב על תנאי שאם אינה באה על הטומאה היא נדבה. -תוס' לעיל במשנה, ועיין שם לפרטי הדינים של הקרבנות השונים].

וסופרים שלושים יום: נוספים, ובסיומם מביאים קרבן טהרה ביחד, ואומר הנזיר שנטמא בספק: אם אני הוא הטמא אם כן הקרבן טומאה שהבאנו לפני שלושים יום היה שלי, והקרבן טהרה שהבאנו אז היה שלך, ועכשיו הקרבן טהרה הוא שלי שהוא

סיום נזירותי בטהרה. ואם אני הטהור אם כן הקרבן טהרה שהבאנו לפני שלושים יום היה שלי, והקרבן טומאה שהבאנו אז היה בספק, ועכשיו הקרבן טהרה הוא שלך (משום שהתנאי שעשה הנזיר עם האדם מהשוק היה שאם הנזיר טהור הוא מתחיל את הנזירות רק בעוד שלושים יום, ונמצא שעכשיו הסתיימו שלושים ימי הנזירות של האדם מהשוק ועליו להביא קרבן טהרה).

אמר לו בן זומא: וכי איזה אדם יסכים לנדור איתו על התנאי וכו' כנ"ל?

אלא הפתרון הוא כך: הנזיר שנטמא בספק מביא בסוף ימי נזירותו חטאת העוף הבאה לקרבן טומאה, ועולת בהמה הבאה לקרבן טהרה. ואומר: אם אני הוא הטמא החטאת תקרב לחובתי ואילו העולה תיקרב נדבה (שהרי עולה באה נדבה), ואם אני הטהור העולה תקרב לחובתי ואילו החטאת תקרב בספק (שהרי חטאת קריבה בספק).

וסופר שלושים יום: נוספים, ובסיומם מביאים קרבן טהרה (עולת בהמה חטאת ושלמים) ואומר: אם אני הוא הטמא אם כן העולה הראשונה היתה נדבה (כי אז הייתי אמור להקריב קרבן טומאה, וחטאת העוף שהקרבתי אז היתה לחובתי), ועכשיו לאחר שסיימתי את הנזירות שלי העולה שאני מביא עכשיו היא לחובתי (וכמובן גם החטאת והשלמים), ואם אני הטהור אם כן העולה הראשונה היתה לחובתי (לסיום נזירותי) והעולה שאני מביא עכשיו תיקרב לנדבה, 'וזו שאר קרבני' = כלומר החטאת והשלמים שאני מביא עכשיו הם שאר הקרבנות שאני צריך להביא לסיום נזירותי והם מצטרפים לעולה שהבאתי אז.

אמר רבי יהושע: אי אפשר לעשות את הפתרון של בן זומא, כי נמצא שאם הוא טהור הוא מביא את קרבנותיו לחצאים: את העולה בהתחלה, ולאחר שלושים יום את החטאת והשלמים, כנ"ל?

אמנם בכל אופן הודו חכמים לבן זומא שצריך לעשות כמותו.

גמרא: ולייתי: קושייתו של רבי יהושע לא מובנת, כי מה הבעיה שיביא את קרבנותיו לחצאים?

תירוץ: אמר רב יהודה אמר שמואל: באמת רבי יהושע מודה לבן זומא, והוא אמר את דבריו רק בשביל לחדד את התלמידים בכדי ששייבו לו את את תשובתו של בן זומא (רא"ש).

אמר רב נחמן: על פתרונו של רבי יהושע קשה: מכיון שהנזיר שנטמא בספק עושה תנאי עם עוד אדם ומביא איתו קרבן טהרה בשותפות, הרי לאחר ששוחטים את הקרבן צריכים שניהם להתגלח מספק, ואם כן בני המעיים של הקרבן יסריחו בעקבות ההמתנה הארוכה שלהם עד שיקטירו אותם.

משנה: נזיר שהיה טמא בספק ומוחלט בספק: נזיר שנטמא באמצע ימי נזירותו צריך לגלח 'תגלחת טומאה' לאחר טהרתו, ועוד 'תגלחת טהרה' לאחר שיסיים את נזירותו. וכן אם נצטרע באמצע נזירותו צריך לגלח פעם אחת לאחר שיתרפא מצרעתו ולאחר שבעה ימים פעם נוספת. נזיר שגם נטמא וגם נצטרע - צריך לגלח ארבע פעמים: שתי תגלחות לצרעת ושתי תגלחות לטומאה.

אבל נזיר שספק אם נטמא וספק אם נצטרע - צריך אמנם לגלח ארבע פעמים, אלא שאין התגלחת של הצרעת דוחה את הנזירות מספק וכן התגלחת של הטומאה אינה דוחה את הנזירות בספק. ומכיון שיש כאן ארבעה ספיקות: 1. שמא הוא לא נצטרע ולא נטמא. 2. שמא הוא רק נצטרע. 3. שמא הוא רק נטמא. 4. שמא גם נצטרע וגם נטמא. עליו להמתין 120 יום עד סיום כל החששות. דהיינו:

1. עליו להמתין עד סוף שלושים יום ואז לגלח פעם ראשונה. שאז ממה נפשך: אם הוא לא נצטרע ולא נטמא זו תגלחת של סיום נזירותו, ואם נצטרע בלבד זו תגלחת ראשונה של צרעתו. וכן אם נטמא בלבד זו תגלחת טומאה שלו.

2. ואז עליו להמתין שלושים יום נוספים ולגלח פעם נוספת, והטעם שממתין שלושים יום משום שיתכן שהוא לא נצטרע אלא רק נטמא בלבד וממילא הוא צריך להמתין שלושים יום עד שיוכל לגלח 'תגלחת טהרה' (והתגלחת הראשונה היתה תגלחת טומאה שלו, ובכדי לגלח תגלחת טהרה הוא צריך להמתין שלושים יום כי 'אין תגלחת פחותה מל' יום'). ואז ממה נפשך: אם הוא היה רק טמא הרי זו תגלחת הטהרה שלו כאמור, ואם הוא היה רק מצורע הרי זו התגלחת השניה של צרעתו. נמצא שלאחר שלושים יום הוא מותר באכילת קודשים כי ממה נפשך הוא טהור מטומאה וטהור מצרעת.

3. אמנם עדיין הוא אסור ביין והיטמאות למתים. משום שמא הוא גם נצטרע וגם נטמא למת, וממילא אמנם הוא סיים עם צרעתו בשתי התגלחות הראשונות אך הוא צריך לגלח עוד פעמים אחת 'תגלחת טומאה' בשביל להיטהר מטומאתו והשניה ל'תגלחת

טהרה' בשביל לסיים את נזירותו. ולכן לאחר עוד שלושים יום הוא מגלח פעם נוספת, והטעם שממתין שלושים יום משום שימי צרעתו אינם עולים לו למנין הנזירות, ולכן הוא צריך למנות את ימי נזירות מתחילה במשך שלושים יום. ואז ממה נפשך: אם הוא רק נצטרע - הוא צריך להמתין שלושים יום לקיים את נזירותו ולתגלחת שערו (שהרי אין תגלחת פחותה מל' יום'), ואם הוא גם נצטרע וגם נטמא - עלתה לו התגלחת ל'תגלחת טומאה' (שהיא התגלחת הראשונה של נזיר טמא).

4. ולכן לאחר שלושים יום יגלח פעם נוספת, כי אם באמת הוא גם נצטרע וגם נטמא הוא צריך תגלחת נוספת ל'תגלחת טהרה' של סיום נזירותו.

שתגלחת הנגע דוחה וכו': כלומר הסיבה שהוא צריך להמתין 60 יום לאכילת קודשים, בגלל שאמנם תגלחת צרעת דוחה נזירות אבל כל זה דוקא במצורע ודאי, ואילו כאן שהוא ספק מצורע אינו יכול לגלח ולעבור על איסור הנזירות מספק. ומשום כך עליו להמתין שלושים יום, וכן לאחר מכן שוב עליו להמתין שלושים יום עד התגלחת השניה.